

בש"פ 6171/14 - פלוני, פלוני, פלוני, פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 6171/14

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

העוררים: 1. פלוני
2. פלוני
3. פלוני
4. פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט ר' כרמל) בתיק מ"ת 42717-08-14 מיום 8.9.2014

בשם העורר 1: עו"ד נפתלי ורצברגר

בשם העוררים 2-4: עו"ד עדי קידר

בשם המשיבה: עו"ד ארז בן-ארויה

החלטה

1. נגד העוררים - שהם קטינים (העורר 1 בן כ-17, עוררים 2 ו-3 בני כ-16, ועורר 4 נושק לגיל 18) - הוגש כתב אישום המייחס להם עבירות של הצתה והשחתת פני מקרקעין ממניע גזעני. בכתב האישום נטען כי לפני יום 18.8.2014, קשרו העוררים קשר להזיק ולפגוע בבית קפה המשמש את תושבי הכפר דורה, בשל מוצאם הערבי. ביום

עמוד 1

8.8.2014, סמוך לשעה 5:30, יצאו העוררים מהישוב בית-אל לכיוון הכפר כשהם מסתירים את פניהם באמצעות חולצות שעטפו את ראשיהם, לבשו כפפות והחזיקו תרסיס צבע שחור. העוררים צעדו בוואדי לכיוון בית הקפה, הממוקם באזור חורש ובחצרו שתי ספות ישיבה, כורסאות, ובד לבן המשמש כמסך, שעליו מוקרן שידור. סמוך לשעה 6:00, כתבו העוררים באמצעות התרסיס את המילה "נקמה" על דלת המבנה ועל המסך. מיד לאחר מכן הציתו אש בספות ונמלטו. כתוצאה ממעשים אלו התלקחה אש ושרפה כליל את הספות ופריטים נוספים, ונגרם נזק למערכת החשמל.

2. בד בבד עם כתב האישום, הגישה המשיבה בקשה לעצור את העוררים עד לתום ההליכים נגדם. בדיון בבית המשפט המחוזי לא חלקו העוררים על קיומן של ראיות לכאורה ועל כך שקיימת עילת מעצר. הדיון התמקד אפוא בשאלת חלופת המעצר. מתסקירי המעצר שהוגשו בעניינם עלה כי מדובר בתלמידים שתפקדו עד כה באורח תקין; שמשפחותיהם נורמטיביות; והם נעדרי עבר פלילי. על רקע זה הציע שירות המבחן לשחרר אותם לחלופות מעצר כדלקמן: העורר 1 בבית הוריו (וינתן לו היתר יציאה ללימודים ולפעילויות שונות); העורר 2 בבית הסבים (עם אפשרות יציאה לפעילויות שונות וכמו כן תבחן חזרתו ללימודים); העורר 3 בבית משפחה בירושלים; והעורר 4 בישיבת "נווה" הנמצאת בדרום הארץ (בחבל אשכול) ובעת החופשות ישהה בבית הוריו במעצר בית מלא.

3. בית המשפט המחוזי (כב' השופט ר' כרמל) ציין כי הקושי הרובץ לפתחם של העוררים טמון בכך שהעבירות המיוחסות להם הן עבירות חמורות שלכאורה בוצעו ממניע גזעני ועל כן שאלה היא אם די בחלופות שהוצעו כדי לאיין את הסיכון הנשקף מהעוררים. בית המשפט קבע כי מקום שדנים בחלופה, אמון הוא מושג מפתח, ובנסיבות שלפניו קיימת שאלה נכבדה באשר למידת האמון שאפשר ליתן בעוררים. מצד אחד, נקבע כי משפחותיהם של העוררים נורמטיביות; כי החלופות הן בעלות משקל; וכי הקטינים נעדרי עבר פלילי. מצד שני, נקבע כי ביצוע עבירות גזעניות כגון דא בקרב קטינים הוא שכיח ועל כן היה על משפחותיהם לעמוד על המשמר לפני ביצוען ולא בדיעבד. על רקע נתונים אלה בא בית המשפט למסקנה כי חלופה לא תסכון, והורה על מעצרם של העוררים עד לתום ההליכים.

4. מכאן הערר שלפניי. העוררים טוענים כי החלטת בית המשפט המחוזי לא ייחסה משקל הולם לעובדה שעסקינן בקטינים נעדרי עבר פלילי ולהמלצות שירות המבחן בעניינם, תוך שקבע באופן קטגורי כי עבירות המבוססות על מניע גזעני מקימות חשש מובנה ליתן אמון בנאשמים בעבירות מסוג זה, ועל כן לא ניתן לשחררם לחלופת מאסר.

המשיבה מתנגדת לערר וטוענת כי עסקינן בעבירות חמורות שמשקפת מהן מסוכנות מובנית שלא ניתן לאיינה באמצעות חלופה, ועל כן לא קמה עילה להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי.

5. לאחר שעיינתי בערר ושמעתי את טיעוני באי כוח הצדדים, באתי למסקנה שדין הערר להתקבל בחלקו באופן שיפורט להלן. נקודת המוצא לדיון היא שקיימות ראיות לכאורה למיחוס לעוררים בכתב האישום ושנשקפת מהם מסוכנות גבוהה. לפי המיחוס לעוררים, הם פעלו בחבורה; השחיתו והציתו רכוש; ועשו זאת ממניעים גזעניים. לא דובר בהתנהגות ספונטנית, אלא בפעולה שתוכננה מראש כשהעוררים ערים לאפשרות שיזוהו ויידרשו לתת את הדין על מעשיהם, ועל כן נעו כשהם רעולי פנים. המסוכנות הנלווית למעשים אלו - שלפי המיחוס בוצעה ממניעים אידאולוגיים - היא ניכרת ומשמעותית - נתון שיש לייחס לו משקל ממשי בשאלה אם ניתן לאיינה באמצעות חלופה. מנגד, מזכיר כי מדובר בקטינים נעדרי עבר פלילי; ששירות המבחן התרשם שניתן לאיין את המסוכנות הנשקפת מהם באמצעות חלופה;

ושבית המשפט המחוזי לא מצא פגם בחלופות המוצעות. הלכה היא כי בבקשה למעצרו של קטינים עד לתום ההליכים, יש להקנות משקל הולם לפגיעה הקשה במיוחד שמעצר מסב להם (סעיף 10א לחוק הנוער (שפיטה), ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971; בש"פ 9222/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (1.1.2013); בש"פ 251/14 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 13 (14.1.2014)). על כן "נטייתו של בית משפט זה היא לבכר ככל הניתן שיקולי שיקום בעניינם של קטינים וכי בדרך כלל שהותם בבית המעצר לא מטיבה את אורחותיהם" (בש"פ 5710/14 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 8 (31.8.2014)).

6. בהינתן שהעוררים הם קטינים ונעדרי עבר פלילי; לנוכח תסקירי המבחן המפורטים בעניינם וההלכות שעליהן עמדת - אני סבור כי ניתן לאיין את המסוכנות הנשקפת מהם באמצעות חלופת מעצר הדוקה, הכוללת תנאי פיקוח וערובות משמעותיים. לא נעלמה בעיני קביעת בית המשפט המחוזי כי אופי העבירות וחומרתן מקשה ליתן אמון בעוררים. עם זאת, אני סבור כי חלופה הרמטית של מעצר בית בתוספת פיקוח אלקטרוני תיתן מענה מספיק - בנסיבות שלפינו - לחשש זה. אשר על כן, אני מורה כדלקמן:

א. העוררים ישוחררו לחלופת מעצר בדמות מעצר בית מלא, מחוץ לאזור יהודה ושומרון, בפיקוח אלקטרוני, בערבויות ובתנאים שיפורטו להלן. בשל עצמת הסיכון לא תותר לעת הזו חלופה מוסדית או יציאה מהבית זולת לדיונים בבית המשפט.

ב. אשר לעורר 1 - שירות המבחן המליץ לשחררו למעצר בית בבית הוריו שביישוב כוכב השחר. הואיל וחלופה זו אינה עומדת בתנאים כאמור, יהיה העורר 1 רשאי להציע חלופה אחרת שעומדת בתנאים ובית המשפט המחוזי יבחן אותה ויקבע ערבויות ותנאים ברוח האמור בהחלטה זו.

ג. אשר לעורר 2 - שירות המבחן המליץ לשחררו למעצר בית בבית הורי אמו שבירושלים. העותר ישוחרר לחלופה זו בפיקוח אלקטרוני. נוסף על כך יחתום העורר על התחייבות עצמית בסך של 10,000 ש"ח; והורי אמו יחתמו על ערבות צד שלישי בסך של 20,000 ש"ח כל אחד וכן יפקידו, כל אחד, סך של 10,000 ש"ח.

ד. אשר לעורר 3 - שירות המבחן המליץ לשחררו למעצר בית בבית הוריו שבירושלים. העותר ישוחרר למעצר בית מלא בפיקוח אלקטרוני. בנוסף יחתום העורר על התחייבות עצמית בסך של 10,000 ש"ח; והורי יחתמו על ערבות צד שלישי בסך של 20,000 ש"ח לכל אחד ויפקידו, כל אחד, סך של 10,000 ש"ח.

ה. אשר לעורר 4 - שירות המבחן המליץ לשחררו לחלופת מעצר בישיבת "נווה" תחת פיקוח ראש הישיבה, ושכחופשות ישהה במעצר בית בבית הוריו שבערד. כאמור, חלופה זו אינה עומדת בתנאים. העורר ישוחרר אפוא לחלופת מעצר בבית הוריו, ככל שהם מסכימים לכך, בתנאים האמורים. בנוסף יחתום העורר על התחייבות עצמית בסך של 10,000 ש"ח, וכן יחתמו הוריו על ערבות צד שלישי בסך 20,000 ש"ח לכל אחד ויפקידו, כל אחד, סך של 10,000 ש"ח. הואיל וההמלצה לחלופה מוסדית לא מתקבלת, יגיש שירות המבחן לבית המשפט המחוזי תסקיר משלים ובו יתייחס לחלופת המעצר בבית הורים כחלופה מלאה (ולא רק כהשלמה לתקופת החופשה).

ו. ההפקדות יבוצעו בבית המשפט המחוזי, אשר יורה על שחרור לאחר שבדק שהתקיימו כל התנאים האמורים בהחלטה זו.

7. בשולי הדברים יוער כי בא כוחו של העורר 1, שלא ייצג אותו בדיון בבית המשפט המחוזי, טען בדיון לפניי - לראשונה - טענות בנוגע לעצמת הראיות לכאורה (יודגש כי הטענות אף לא נטענו בכתב הערר עצמו). בדיון בבית המשפט המחוזי הסכים בא כחו של המערער 1 באותה עת כי קיימות ראיות לכאורה ולא הועלתה טענה כלשהי באשר לעצמתן. די במועד ובאופן העלאת הטענה כדי לדחותה בלא שאדרש לה (ראו למשל בש"פ 8265/09 מדינת ישראל נ' אלמליח (28.10.2009); בש"פ 6083/14 אבו אלהווה נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (18.9.2014)). גם בנפרד מהאמור, נפקותה של טענה זו מוגבלת בשלב הנוכחי, שכן טענה מעין זו יכול שתתמוך בבקשה לשחרור לחלופת מעצר, וממילא כך הוחלט.

8. הערר מתקבל אפוא, כאמור בפסקה 6.

ניתנה היום, כ"ו באלול התשע"ד (21.9.2014).

שׁוֹפֵט